

instinkt preraste vse uplive. Tudi Brömsejevega. Tega močnega nemškega grafika, ki je pri Jakcu oplodil zelo globoko umetniško dobo, je Maleš kot učitelja spoštoval ter mu ob njegovi nepričakovani smrti l. 1925. posvetil enega svojih najboljših lesorezov. Toda Maleševo umetniško življenje teče dalje kot živahen gorski potoček ter si samo dolbe pot.

Začetne beležke življenja, kar so Maleševi listi vsebinsko in oblikovno, postajajo z leti globlje in formalno skrbnejše. Med linorezom in lesorezom ni skoraj nikakršne razlike, le da je lesorezna tehnika rokodelsko snažnejša. V glavnem operira s črno ploskvijo, po kateri švigajo živahne linije. Motivi so zelo mnogoštevilni, navadno spomini, zapiski, le redko se oglasi tragična nota lastne usode. Globokumnosti Maleš ne išče niti v seriji glav, ki jih zbira iz preteklosti in sedanjosti, niti v karikaturi, ki zaradi njegove nekritičnosti sploh ni njegov poklic. Najboljša, slikar Vavpotič, je pa tudi še najbolj podobna krhkemu vitezu iz srednjega veka.

V zadnjem času se itak neminuciozna oblika še bolj odpove arabeski in postane slovesno — jarka: tak krik v gluho tišino je na. pr. „Ulica“ iz l. 1935. ali pa čudovito razsvetljena „Cesta“ iz l. 1935. Najmogočnejši izraz doseže Maleš v svojem „Golniku“, ki žal ni v celoti prevzet v „Sence“. Kakor je resnična Maleševa trditev, da nikoli ni imel motivnih programov, je imel za ta svoj ciklus prav močno osnovno idejo, ki jo je zajel v svojem globoko tragičnem doživetju. Kdor preživi take temne ure in mu zasvetijo taki svetli žarki, more resnično obračunati s preteklostjo in pričeti novo poglavje, ki bo vsekakor seglo preko zaključnega Lastnega portreta.

Maleš nam je dal knjigo, ki je moramo biti veseli. Neokusno bi bilo primerjati njegovo potenco s tujimi umetniki, ker je ves sam svoj in pristen. Tudi med našimi grafiki ni najbolj genijalen, ne najbolj rafiniran. Ampak Maleš svojo umetniško sposobnost izčrpava do dna ter je med vsemi našimi umetniki najmanj svojih talentov zakopal.

France Mesesnel.

Kronika

Nezaposlenost in zaposlitev žen

„Revue internationale du travail“, organ Mednarodnega urada dela pri Društvu narodov v Ženevi, je izdala zadnje leto dve zelo zanimivi študiji o gospodarski krizi s posebnim ozirom na delo žen. To so „Crise économique et travail féminin“ od Margueritte Thibert in „Le chômage et la placement des femmes“ od Henri Fussa.

Henri Fuss, šef oddelka za nezaposlenost navaja statistiko, ki pa ni popolnoma točna, ker zasleduje vsaka država z ozirom na objavo številke svojih nezaposlenih posebno politiko, ter zato ni mogoče z gotovostjo trditi, koliko je nezaposlenih. Po dolgih proučevanjih je dospel Fuss do prepričanja, da je danes na svetu približno dvajset milijonov nezaposlenih in da so med njimi aproksimativno štirje milijoni žen. Nezaposlenost se pojavlja pri moških in ženah v isti meri in največja zabloda je, pravi, misliti si, da je delo žen vzrok nezaposlenosti moških. Delo ene osebe povzroča delo druge osebe, medtem ko nezaposlenost enih sili k nezaposlenosti tudi druge. Četudi se ne more zdraviti nezaposlenost moških s tem, da se odvzema delo ženam, so vendar nekatere države v nesporazumljenju začele re-

stringirati, t. j. odpuščati žene z izgovorom, „da je njih mesto doma“, pozabljaajo pri tem, da je nova ekonomska struktura odvzela ljudem „dom“ in da je osnova modernega življenja „pravica do samoopredelitve“. V prvi vrsti se odpuščajo poročene žene. Najbolj drakonične odredbe sta v tem smislu izvedli Nemčija in Italija. V Nemčiji je zakon z dne 30. julija 1933. odredil, da mora poročena žena, katere mož ima zagotovljen stalen dohodek, pustiti svojo službo. Ta zakon je zelo energično načel borbo proti nekolikerim dohodkom v družini in dal s tem pobudo, da se odstranijo iz službe tudi hčere. 28. novembra 1933. je tudi v Italiji izšla naredba, da se po možnosti nameščajo samo moški in da se v čim večji meri zamenjujejo žene z moškimi. V Avstriji se z dekretom z dne 15. decembra 1933. odpuščajo iz državne službe one žene, katerih možje imajo nek stalen dohodek, toda obdržijo se v službi v slučaju, če imajo tri otroke. Znane so naredbe Jugoslavije proti javno nameščenim ženam, zlasti proti poročenim.

Toda vse te naredbe so samo deloma zadržale evolucijo, ki kaže vse večjo in večjo udeležbo žene pri javnem delu. Tako je na pr. v Nemčiji znašal odstotek zaposlenih žen leta 1920. 28'6%, l. 1931. je pa zrasel na 36'5% in l. 1934. je padel na 32'5%. Odtok delavnih žen iz ene stroke vodi namreč k porastu zaposlenih žen v drugi stroki, v tisti, kjer je kontrola manjša ali pa kjer je večja možnost zaposlitve. Fuss zelo reliefno prikazuje fluktuacijo zaposlenih žen. V Zedinjenih državah Severne Amerike, kjer represalije proti ženam niso tako močne, kaže od l. 1920. do 1930. zaposlitev žen mirno stopanje od 26—28% javno zaposlenih žen na sto javno zaposlenih moških. Relativno velik je prirastek žen v pisarnah, dočim jih išče mnogo manj zaposlitve v zemljedelstvu. To se splošno opaža posebno v Franciji. V Veliki Britaniji in Irski je naraslo število zaposlenih žen v raznih strokah industrije. L. 1920. je znašal odstotek zaposlenih žen na 100 moških 27.4%. Na Norveškem je število štacionirano. Razveseljivo je dejstvo, da v Skandinaviji dobivajo žene zaposlitev v vseh bolj plačanih službah, kjer izvršujejo kvalitativno delo. Očividno je padlo število javno zaposlenih žen v Italiji od 37% v l. 1880. na 22% v l. 1930. G. Fuss si razlaga to dejstvo z mnogo boljšim ekonomskim položajem in s spremembo industrije. Preje je bilo v Italiji mnogo tekstilne industrije, ki je rada nameščala žene, medtem ko je sedaj v razvitu težka industrija, kateri se žene nerade prodajajo. Zelo je napredovalo število zaposlenih žen na Japonskem. Na Nizozemskem je zrastle od 28 do 32%.

Fuss je mnenja, do hoče vsaka normalna, zdrava žena delati. Ker pa privatno gospodinjstvo nudi vedno manj in manj notranjega zadovoljstva in možnosti, da se ekonomski položaj posameznih članov družine izboljša, hodi žena na delo izven doma, kjer je delo organizirano ter rentabilnejše. Ženam, ki ne nudijo svojega dela za nižjo ceno, bi se ne smele delati težave v javni zaposlitvi. poteguje se za to, da se za enako delo nudi enaka plača. Po njegovem mnenju je vzrok velike nezaposlenosti v slabi razdelitvi socialnih dobrin in v nepravilni razdelitvi dela. Skrajšanje delovnega časa je edina pot k ozdravljenju nezaposlenosti. Pravica do dela se mora dati ženi prav tako kakor moškemu in brez ozira na to, ali je poročena ali ne. Žena, ki je sama ekonomsko dovolj močna, bo prepustila zaposlitev drugi ženi, če pa ni, bo lahko vsa družina živela od njenega dela in s svojimi izdatki pripomogla drugim do dela.

Julka Chlapec-Gjorgjević.

